

ALKOTÓI GONDOLATOK EGY KERÁMIA KOMPOZÍCIÓRÓL

A Kossuth tér és dr. Rapcsák András utca találkozásánál, a belváros szívében láthatjuk Tuza László kerámia anyagból megálmodott alkotását. A művész megadja a téren sétáló és tekintetét a kompozíción megpihentető nézőnek, hogy fantáziáját szabadjára engedve adja át magát a formai élményeknek. A művészi élmény tárgyiasult valóságában egy nyíló virág szirmait éppúgy láthatjuk, mint a természet burjánzását. Felkavar, gondolkodásra készít, s mégis harmónia sugárzik belőle, melyre a 21. század embere is vágyik...

Arra kértük Tuza László keramikust, szobrászt, hogy ossza meg velünk alkotói gondolatait e köztéri kompozíciója kapcsán.

Nem árt, ha az alkotó gondolatai, vagy azok a körülmények, melyek művének létrejöttét meghatározták, a közönség is be van avatva, hiszen az is belejátszik a mű keletkezésébe.

Azzal kezdődött az egész, hogy a polgármesteri hivatalból felkértek, hogy én is vegyek részt a belváros szépítésében. Így elkészítettem egy makettet, melyet a többi művésztől beérkező alkotással együtt egy szakmai zsűri értékelt, melyet elfogadott, s augusztusban hozzáláthattam e műalkotás megvalósításához.

Mi az, ami kezdettől fogva központi téma volt?

Az, hogy én kerámikus vagyok, s az alkotás kerámia anyagból készül. S volt a tér, a leendő alkotás helyszíne.

Az utca közepére tervezték, a játékbolt elé. Mindenkor egy konkrét helyre kértek tervet. Az én elgondolásom az volt, hogy legyen egy kúpba csúcsosodó formavilág. Ennek a tégigénye valamelyest semleges, de mérete, az arányai nem. A maketten 2,5 m volt az elképzelés. Kiderült, hogy a helyszín nem jó, ezért *kikerültem* az utca elejére, tulajdonképpen a tér legexponáltabb helyére. Abban a pillanatban azt mondtam, ez szinte lehetetlen. Igen ám, de a méretekkel gond volt. Magának a kúpnak a formája az megfelelt – gondoljunk a Match áruház tornyára vagy a régi templom, a városháza tornyára –, de meg kellett, hogy emeljem fél méterrel az egésznek a magasságát. Az alsó dobon emeltem 30 cm-t – a posztamens magasságán –, a többin pedig arányosan. Az arányai jók, s ez a legfontosabb. Azt szoktam mondani: A hal a vízben él, a szobor a térben él.

Vannak alkotások, melyek nem arányosak. Ezekről a közönség általában nem tud, csak valami hiányérzete van, s nem tudja, miért. Az a legfontosabb, hogy egy térben eltaláljuk az arányokat. Amikor megemeltem a dobot, akkor lát-

Isteni gondolata volt az önkormányzatnak, hogy megbízott ezzel a munkával, mely által Vásárhely főterére került az alkotásom.

Arra törekedtem mindem mozdulatommal, hogy a vásárhelyi embereknek esztétikai élményt nyújtsak.

szott, hogy hiányzik valami, üres volt. Ezért tettem be oda egy frízt, mely nyitánya az egésznek. Ez a fríz körbefut, mint mindegyik motívum. Ez a motívum indítja el az egészet, de ha felülről nézzük, akkor lezárja. Az egyik néző azt mondta, ez a zöld olyan, mint valami növényzet. Igen, épp ez volt a cél, hogy ezt szimbolizálja, ugyanakkor ki is töltsse a teret, amely enélkül üres lenne.

Jött egy idősebb hölgy, s a kerékpárjára támaszkodva azt mondta: nem tudom mi ez, de jó ránézni, harmonikus. Ez egy első megközelítés volt.

Én tovább megyek, meghagyva mindenkinek a gondolatát, az asszociációját. Hogy mi is ez? Ez egy kúpba szerveződő, három emeletes kerámia elemekkel építkező térforma. A hármas egységet tartó elemek nemeskőből, gránitból vannak. A függőleges tartó posztamens belül vasbeton, melyet kerámiával burkoltam. Az alsó posztamens átmérője 2,5 m. Mivel az utca burkolatából tíz cm-rel kiemelkedik, szintén nagy jelentőségű.

Arány

A legfontosabb az arány. Az előbbi a külső arány, mely a térben való elhelyezkedését jelenti.

A belső arány nem más, mint az alkotás tagolódása, mely a ritmusát adja. Ha a színeket nézzük, akkor a világos

színekkel „fehérrel” indítja és lezárja az objektumot. A képzeletbeli háromszög a kúpot zárja le. Nekem azonban az a célom, hogy lezárjam, ugyanakkor ki is nyissam, hiszen a felső elem kinyitásával a végtelen térben még egyszer kinyílik, mint egy virág. Most elejtettem egy szót, virág, de ennek nincs különösebb jelentősége ill. lehetséges más asszociáció is.

Anyag

Az anyag is irányítja az embert. A szobrászatban ez így van. A kerámiaművészetben meg különösen. Az anyagnak formaalkotó szerepe van. És ott van még az égetés. Hadd mondjam el: 15 %-kal nagyobbra készült a nyers méret, mivel összeég. Magas tűzön, 1250 fokon égetett tűzálló anyag lesz.

Vásárhelyen a hagyományos kerámiákat, a fazekasok termékeit 1000 fokon égetik.

Vásárhely életében a kerámiaművesség a múltban és jelenben is rendkívül jelentős. 100 évvel ezelőtt itt még száz fazekas volt.

Ez az alkotás egy kicsit a kerámia anyagnak egy formai költészete. Ezt az alkotást nem tudtam volna más anyagból megvalósítani csak kerámiából.

Az anyagok együttélése itt is fontos. A nemeskő alkalmazására gondolok.

Forma

Összefoglalhatjuk az alkotás formai világát. Arról már volt szó, hogy az alsó részre miért került a fríz. A középső a legdinamikusabb és legerőteljesebb egység a körbefutó nagy formákkal. A forma dominál; körbe hullámzik, dagadó hullámzó formát ölt. A fölötte lévő egység vertikális, fölfele törekvő. Ez is egy ellentét, de az is hullámzik. Ezt az egész kavalkádot, formai élményt, mozgást, egy felső - színében is elütő

– fölfele, kifele nyíló kráter forma zárja le. Lezárja, ugyanakkor föl is bontja az egész gondolatot a végtelen térben. Ez az, amit látunk!

Szín

Fontos tényező az alkotás színvilága. A kerámia műfajának sajátossága a színezés lehetősége. Tizenöt féle szín van benne. Nem nagyon különböznek, de én tudom, hogy mire törekedtem. A gazdagságát, az összbenyomást határozza meg. A pasztell színeket alkalmaztam, kerültem a kontrasztot. Az alsó szint a barna, a kenyér színe, kötelez arra, hogy a kővel harmonizáljon. A felső szint is a kővel harmonizál, a türkiz a növényi indítást hozza vissza. Azt is lehet mondani, hogy az egész a térben fürdik és kavargog.

Asszociáció

Nem akarom meghatározni. Nyitva akarom hagyni. Olyan ez, mint a költészet. Ne tudják feltétlenül, hanem inkább érezzék azt, amit látnak.

Nyilvánvaló, hogy az alkotónak a formai eredménye az egy asszimiláció. Honnan van ez? A természetből. Onnan veszünk mindent, az adja az élményt. A művészi forma az egy más élmény, de a gyökerei és a mélységei azok a természetben és alkotó múltjában rejlenek, az ő élményvilágában. Azt szoktam mondani, az eszkimó az bizony jéghegyeket, havat dolgozna össze, de én, aki ennek a természetnek a gyermeke vagyok, én a legnagyobb csodának a körülöttem levő világ formakincsét tartom, abban nőtem föl. Ha megkérdezik tőlem, ezen a világon melyek voltak a legérdekesebb és legfontosabb formák, azt mondom: a gyümölcs. A műalkotás nem más, mint annak a fának a gyümölcse, mely én vagyok.

És ha valami hiteles és igaz, az nem más, mint az élményvilágom, amelyben nem lehet hazudni, ez az a kapocs, amely nem csak az enyém, hanem minden emberé. Így aztán megtalálhatja mindenki a közös kincset. Az életből táplálkozunk. Elmondtam mindent, s nem mondtam el valamit, amit nem tudok elmondani, mert ha elmondom, akkor az már nem műalkotás, hanem irodalom. Ez egy vizuális élmény és mindenkinek lehetősége van, hogy gondolkodjon róla és fürödjön benne.

Megközelítés

Járja körbe az alkotást! Nincs főnézete, de minden nézete más, egyik a másikba tolul és változik. Egyébként is egy térbe kikerülő műalkotás esetében kritérium, hogy minden oldalról változatos plasztikai hatást nyújtson.

Az alkotás részletekben készült el, és amikor összerakva láttam, azt mondtam: jól van, elértem azt, hogy olyan ez az egész, mintha egy szuszra készült volna el. Ez az ami életet ad neki. Ha a műalkotásban nincs élet, nincs benne erő, lélek.

Őszintén remélem, hogy a elmondottak hozzásegítik a laikus nézőt is, hogy a fenti információk birtokában értőbben szemlélje azt, amit lát és amely neki készült.

Szeretném a köszönetemet kifejezni az IMERYYS Tűzállóanyaggyártó Kft. ügyvezető igazgatójának, Barna Sándor úrnak, valamint Kurucsai Ferenc termelési igazgató úrnak, mert támogatásuk, segítségük nélkül nem valósulhatott volna meg ez a szobor. Az üzemben sok szakember segített, különösen köszönöm Bányay Szabolcs úrnak, munkatársamnak, az alkotó együttműködését.

Tuza László

Fotó: Dömötör M.

TUZA LÁSZLÓ
keramikus, szobrász

1949. március 8-án, Baksán született.

1972-ben végzett a Magyar Iparművészeti Főiskolán mint tervezőmérnök. Mestere: Schrammel Imre.

1972. április 1-jén jött Hódmezővásárhelyre. Az Alföldi Porcelángyárban használati tárgyak tervezésével foglalkozott.

Több köztéri alkotásával örvendeztette meg városunkat, pl. a Bethlen Gábor Református Gimnázium épületén található nagyméretű kerámia dombormű, az Alföldi Porcelángyár porcelán plasztikájával, az Interspaar előtti köztéri virágival vagy a vásárhelyi Promenádon (Kossuth tér és dr. Rapcsák András utca találkozásánál) nem régen felállított kerámia és gránit alkotásával illetve a Schleiffer Ervin sírján megformált örökkévalóság kerámia plasztikájával.

A Serház téri Időskorúak Otthona előtti bejáratának plasztikája és a Németh László Gimnázium udvarában lévő kerámiaplasztika is a művész alkotása.

Egyéni kiállítása Budapesten, a Fényes Adolf teremben volt.

Csoportos kiállításokon is rendszeresen megjelenik, ahol több díjazásban részesítették már.